

Intellectuella i politiken

VAD MENAS med intellektuell? I handböcker och sociologiska undersökningar är det vanligt att ge en väsentligen formell definition. Till de intellektuella räknas vissa yrkesgrupper, forskare, författare, publicister, konstnärer i första rummet; stundom används ordet som en beteckning för alla dem som bedrivit högre akademiska studier eller skaffat sig en jämförlig utbildning. De försök som gjorts att framställa de intellektuella som en avgränsad socialgrupp (framför allt Mannheim, Geiger och andra tyska författare) synes mig vara misslyckade. Intellectuella kan på grund av sin ekonomiska och sociala ställning tillhöra olika samhällsklasser, men de flesta måste räknas till överklassen eller den högre medelklassen. För övrigt är försöket att på angivet sätt bestämma begreppet ytterst tvivelaktiga; många ägnar sig åt kvalificerat andligt arbete utan att tillhöra någon av de nämnda kategorierna, och det finns gott om "yrkesintellektuella" utan avsevärda andliga prestationer och utan läggning för sådan produktion.

Problemet om "de intellektuella i politiken" — hur man än bestämmer begreppet — är emellertid lockande och har givit upphov till många analyser och konstruktioner. Det har hävdats att de intellektuella, särskilt vetenskapsmännen, bildar en elit med möjlighet att forma en syntes av samhällsgruppernas intressen och önsksningar (Mannheim, Myrdal), att de är eller bör vara radikalismens banerförare, att de tvärtom är traditionens utkorade försvarare, att de i vår tid är förrädare mot det förnuft de borde tjäna (Benda i den briljanta och befängda boken om "klerkernas förräderi"). De många orden in-

ger en enligt min mening befo-
gad misstanke att allmänna teser
på området inte kan uppställas,
utom, naturligtvis, plattheter utan
skymt av intresse.

En engelsk vetenskapsman, James Joll, har nyligen publicerat ett arbete i ämnet, *Intellectuals in politics* (Weiderfield and Nicolson, 21 shilling). Joll behandlar endast tre intellektuella som gjort politiska insatser och söker med stöd av de biografiska analyserna komma fram till generella slutsatser. Den förste i serien är Léon Blum, utmärkt litteraturkritiker och författare, sedan socialistledare och flera gånger premiärminister. Blum är ett förtäffligt exempel, ehuru det vore lätt att i Frankrikes senare historia finna andra som är lika bra, såsom Clemenceau, Barrès och senast Malraux. De två andra exemplar som tas upp är av ojämförligt lägre klass och föga lämpliga i sammanhanget. Så Walther Rathenau, ingenjör, företagsledare, utrikesminister i början av 1920-talet, tydligen kallad intellektuell på grund av sina usla "filosofiska" essäer, under en kort tid prisade inom en krets av ointelligent folk med en olycklig dragning till "djupare sanningar"; Musil skriver att i jämförelse med Rathenau var Lotze en andlig gigant och Emerson ett skapande geni. Om möjligt ännu underligare är valet av den tredje mannen i sällskapet, F. T. Marinetti, upphovsman till det futuristiska manifestet år 1909 och sedan intellektuell dignitär under fascismen. Som Joll själv vidgår lär Marinetti inte ha skrivit något av värde, även om manifestet i sin galenskap hade en festlig klang: "Vi står på världens krön och kastar handsken mot stjärnorna", "Vi ärar kriget, världens enda läkemedel", "Låt oss utnyttja det absurdas omätliga tillgångar".

Slutsatserna är lika konstiga, ehuru dess bättre sparsamma. Egentligen med tanke på Léon Blum förklarar Joll det vara osäkert om intelligenta och fantasirika, känsliga och originella, självständiga och hederliga människor "kan stå ut med påfrestningen i det tjugonde århundradets maskingjorda politik" och fruktar därför att den intellektuelle i politiken "är dömd till misslyckande på grund av sina särskilda dygder". Varför de intellektuella skulle ha alla de nämnda utmärkta egenskaperna nämns inte; uppenbart är att många intellektuella saknar nästan alla, till och med intelligensen. Och lika påtagligt är att i alla länder personer som måste kallas första klass intellektuella gjort en ståtlig politisk karriär. Vilket säkert inte hindrar att det lösa prat som Joll bjuder på kan verka aptitligt på en del intellektuella som söker alibi för politiska fiaskon.

HERBERT TINGSTEN